

Konsekvenser av lagändringarna inom assistansersättningen

En granskning av 2023 års reform för stärkt rätt till personlig assistans

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har på uppdrag av regeringen utvärderat de lagändringar som trädde i kraft i januari 2023 för personlig assistans, med fokus på assistansersättning och Försäkringskassans handläggning av förmänen. Den här rapporten är slutredovisningen av ISF:s granskning. Granskningen visar att antalet mottagare inte har ökat så mycket som förväntat. Den pekar också på att regelverket till viss del behöver ses över och på vissa problem i Försäkringskassans tillämpning.

Antalet mottagare har inte ökat så mycket som förväntat

Det är fler som beviljas assistansersättning efter lagändringarna, men ökningen av antalet nya mottagare är ganska liten. Vi bedömer att reformen inte heller på sikt kommer att leda till någon stor utvidgning av rätten till assistansersättning.

Tid för de nya grundläggande behoven beviljas ibland utan att kriterierna är uppfyllda

Lagändringarna innebär bland annat att två nya grundläggande behov har införts. Det handlar dels om *förebygga skada vid en psykisk funktionsnedsättning*, dels om *löpande stöd vid ett medicinskt tillstånd*.

Kraven för att beviljas tid för något av de nya grundläggande behoven är höga, men vår granskning av ärenden visar att Försäkringskassan ibland beviljar tid för dem utan att kriterierna är uppfyllda.

Schablonavdraget får konsekvenser som inte var avsedda

När Försäkringskassan ska bedöma ett barns rätt till assistansersättning ska ett schablonavdrag göras som motsvarar det hjälpbehov som en vårdnadshavare normalt ska tillgodose. Men schablonen är konstruerad så att den innehåller ett genomsnitt för alla grundläggande behov som anges i lagen. Det innebär att avdraget kan bli orimligt stort för barn som har hjälpbehov som är undantagna från schablonavdrag eller inte har hjälpbehov med alla grundläggande behov.

Det behövs ett tydligare regelverk för egenvårdsbedömningar

Den nya lagen om egenvård ger inte mycket stöd när det gäller hur hälso- och sjukvårdspersonal ska göra bedömningar om när åtgärder kan utföras som egenvård.

ISF bedömer att det behöver finnas ett tydligare regelverk än vad det gör i dag för situationer där egenvården ska utföras av andra än den enskilde själv.

Försäkringskassan behöver större möjligheter att göra omprövningar

Försäkringskassan har begränsade möjligheter att ompröva en persons rätt till assistansersättning. Det kan innebära att ersättning betalas ut felaktigt under lång tid. Det kan vara svårt för enskilda att veta vilka förändringar som ska anmälas, till exempel när barns behov förändras med åldern. Även större förändringar, som när en åtgärd inte längre kan utföras som egenvård, måste Försäkringskassan få en impuls om för att kunna bedöma om en omprövning ska göras.

ISF:s rekommendationer

ISF:s tidigare rekommendationer till Försäkringskassan kvarstår. De handlar bland annat om att utveckla arbetet med att göra barn delaktiga i den egna utredningen och att ta ett samlat grepp om hur myndigheten arbetar med hembesök.

I den här slutredovisningen rekommenderar ISF regeringen att

- utreda om schablonavdragets konstruktion ska ses över
- överväga en utökning av Försäkringskassans rättsliga möjligheter att ompröva beviljad assistansersättning.

Läs mer på
www.isf.se